

Ravinto ja luusto

28.4.2022

Minna Huttunen

ETT, neuvotteleva virkamies, Valtion
ravitsemusneuvottelukunnan jäsen, luustoliiton hallituksen jäsen

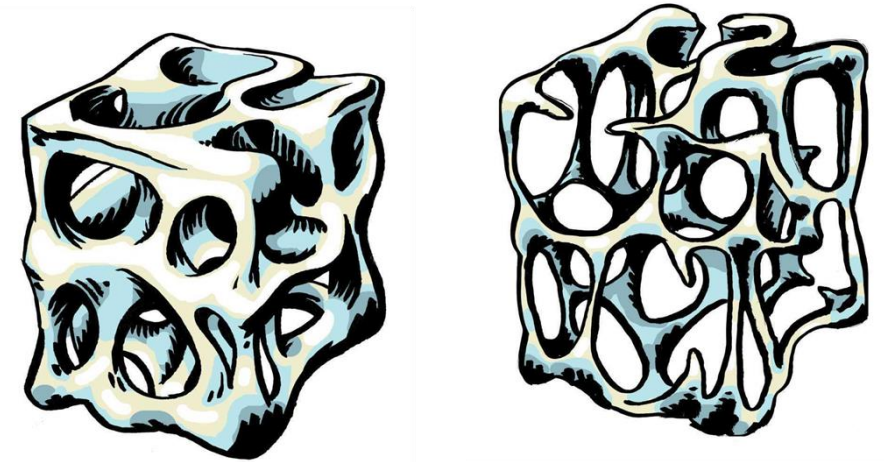
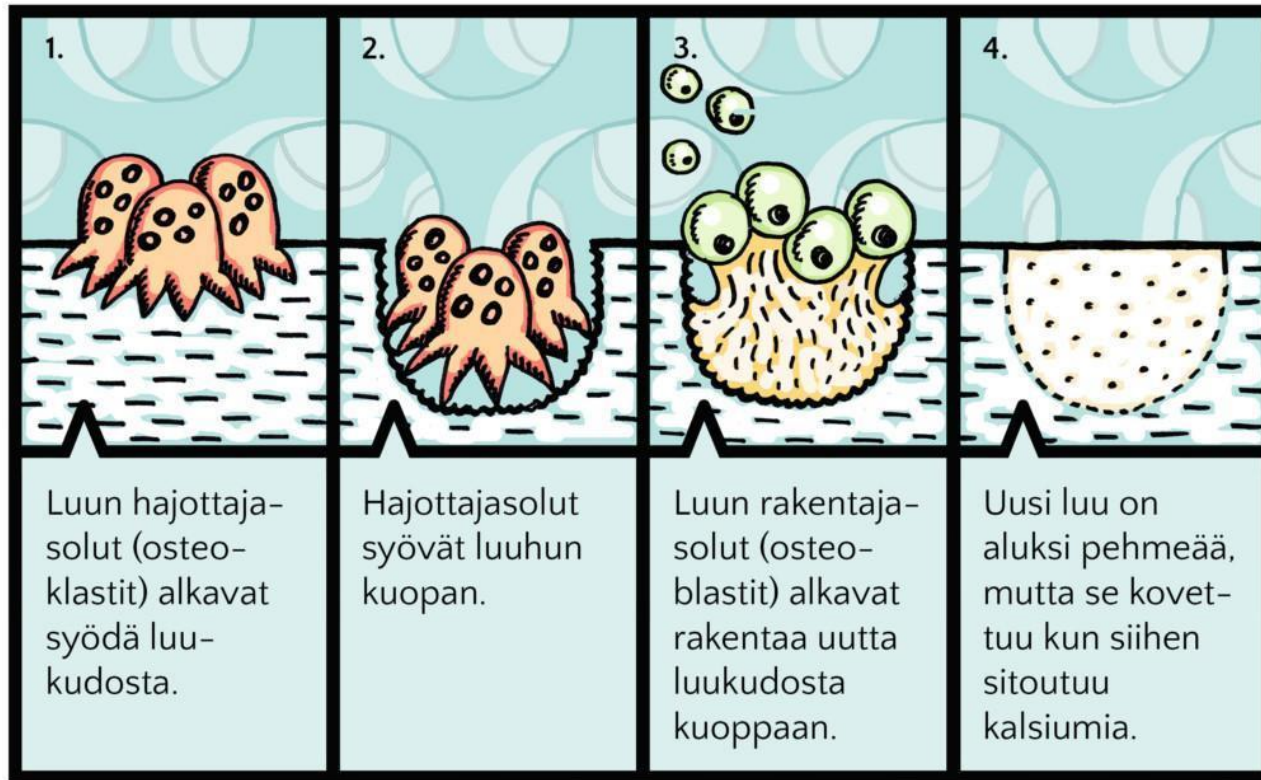
Esityksen sisältö

- Luusto on elävää kudosta
- Luustoterveyden kulmakivet
- Ravinnon luustovaikutukset yleisellä tasolla
- Kalsium
- D-vitamiini
- Proteiini

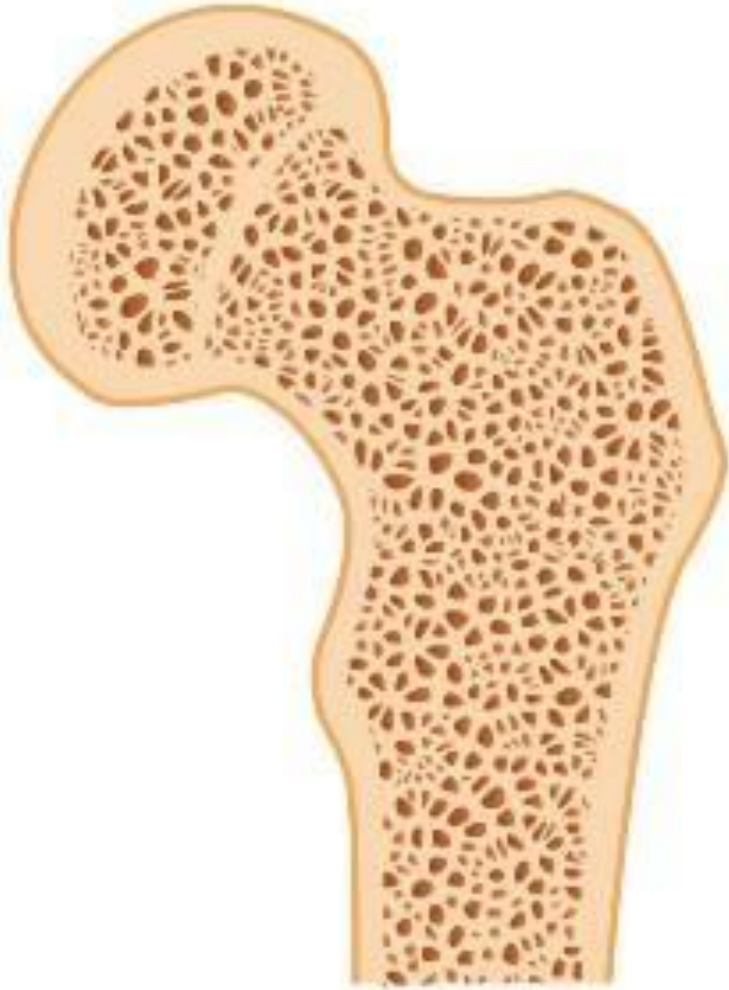

Luusto on tukiranka ja mineraalivarasto

- Luusto on elävää kudosta, joka uusiutuu läpi elämän.
  - Luuston uusiutuminen kokonaisuudessaan vie noin kymmenen vuotta.
- Luun uusiutuminen tapahtuu luuta hajottavien solujen (osteoklastit) ja luuta muodostavien solujen (osteoblastit) yhteistyönä.

Osteoporoosissa luuta hajoaa enemmän kuin syntyy ja luusto haurastuu.

Healthy bone

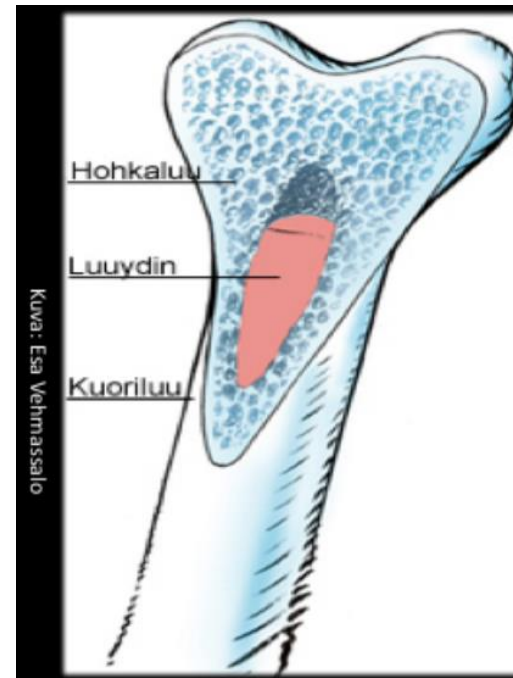

Osteoporosis

Viite: <https://www.chegg.com/>

Luustoterveyden kulmakivet

- Monipuolinen liikunta
- Kaatumien ehkäisy
- Kohtuudella alkoholia
- Välttä tupakointia
- Luustoterveyttä tukeva ruokavalio

LUUSTOTERVEYDEN KULMAKIVET

Luustoterveys on osa jokapäiväistä elämää unohtamatta monipuolista ruokavaliota ja riittävää lepoa. Luustoterveyttä voi edistää läheisten ja vertaisten kanssa sekä heidän tuellaan. Muista vastapaino arkiselle aherrukselle.

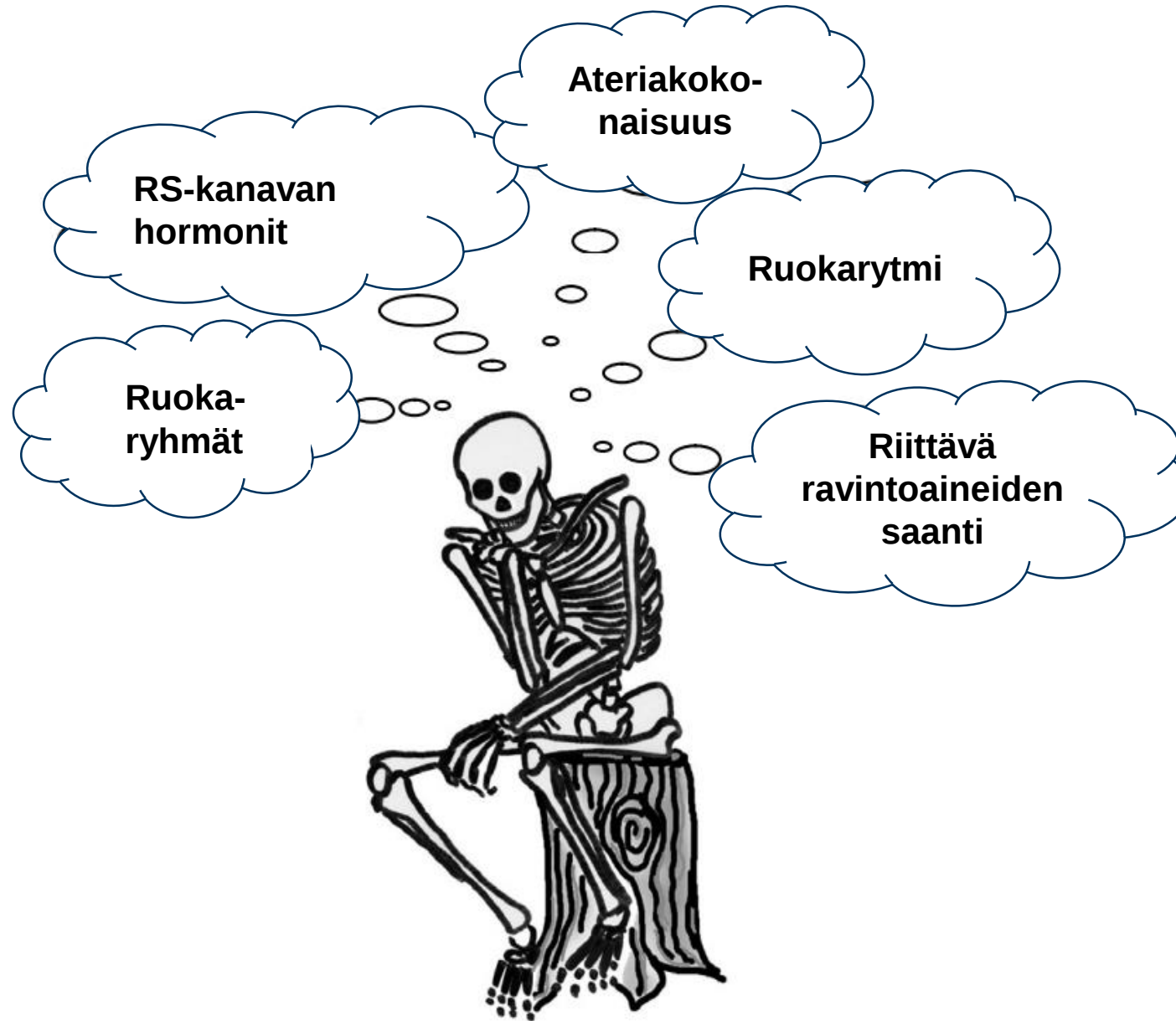
Lue lisää: www.luustoliitto.fi

Luustoliitto

Ravinnon luustovaikutukset

Ravinnon luustovaikutukset

- Ruoan luustovaikutukset ovat laajemmat kuin yksittäisen ravintoaineen tutkimus antaa ymmärtää.
- Tiedyt **ruokaryhmät** ovat erityisen hyviä: kasvikset, hedelmät, täysjyvävilja, maitotaloustuotteet
- **Ateriakokonaisuus** voi edistää tai estää tiettyjen ravintoaineiden imeytymistä, esim. kalsiumin imeytyminen heikentyy jos samaan aikaan syödään runsaasti kuitua.
- **Ruokarytmi** vaikuttaa: 3-5 ruokailukertaa on luustolle hyvä! Esim. kalsiumin imeytymisjärjestelmä on 'saturoituva' eli vain tietty osa kerralla saadusta kalsiumista imeytyy (kerralla max 500 mg).
- Syöminen vapauttaa **ruoansulatuskanavan hormoneita**, joilla positiivisia luustovaikutuksia: mm. GIP, GLP-1 (muodostus lisääntyy), GLP-2 (hajoaminen vähenee).
- Riittävä ravintoaineiden saanti: kalsium, D-vitamiini ja proteiini.
  - Myös muita tärkeitä ravintoaineita!

Riittävästi kalsiumia

- Kalsium on luuston tärkein rakennusaine. Elimistö säätelee tiukasti kalsiumin aineenvaihduntaa, ja se on tiiviisti kytköksissä luuston aineenvaihduntaan.
- **Osteoporoosipotilaan kalsiumin saantisuositus: 1000 – 1500 mg/vrk** (ilman osteoporoosia aikuisten saantisuositus 800 mg/vrk)
- Kalsiumia on monissa ruoka-aineissa, runsaasti maitotuotteissa. Kalsiumin lähteitä ovat myös ne kaura-, soija-, riisi- tai pähkinäpohjaiset juomat sekä mehut ja kivennäisvedet, joihin on **lisätty** kalsiumia.
- Kasvisten kalsiumin hyödynnettävyys vaihtelee.

Esimerkkejä kalsiumin saannista

► YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 200 mg kalsiumia

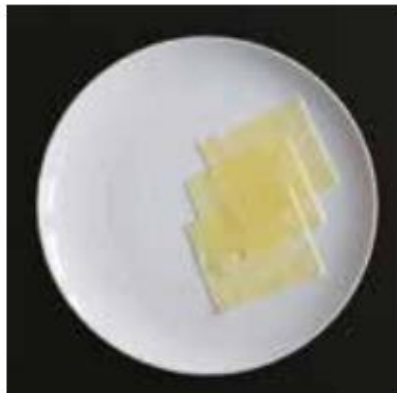
1,7 dl maitoa/piimää tai
1 prk jogurttia/viiliä/rahkaa

2 dl maitopohjaista
smoothieta

160 g maitopohjaista
puuroa

1 paksu tai 2-3 ohutta
siivua juustoa (20-30 g)

60 g tofua

70 g silakkapihvejä

Päivittäinen tavoite

1000 – 1500 mg!

Nestemäisiä
maitotuotteita max 5-6
dl/vrk

Juustoa 2-3 viipaletta/vrk

D-vitamiini, luustovitamiini

- D-vitamiini on välttämätön kalsiumin imeytymiselle!
- Tärkeimmät ravinnon D-vitamiini lähteet Finravinto 2017 -tutkimuksen mukaan ovat vitaminoidut ravintorasvat (margariini), nestemäiset vitaminoidut maitotuotteet ja kalatuotteet. D-vitamiinia muodostuu ihosta **auriongonvalon vaikutuksesta Suomessa vain kesäaikaan.**
- Verikoe: D-vitamiinin riittävyden raja on seerumin yli 50 nmol/l:n 25(OH)D-pitoisuus. **Osteoporoosipotilaalla se on 75–120 nmol/l.**
- Osteoporoosipotilaalla: Sopiva päivittäinen **D-vitamiinilisä on yleensä 20 µg**, riittää suurentamaan 25(OH)D-pitoisuuden.
  - Terveiden aikuisten D-vitamiinilisä/vrk 10 mikrogrammaa, yli 75 v 20 mikrogrammaa

Esimerkkejä D-vitamiinin saannista

1,7 dl maitoa
= noin 1,7 µg D-vitamiinia

1 kananmuna (50 g)
= noin 1,1 µg D-vitamiinia

1 tl levitettä (6 g)
= noin 1,2 µg D-vitamiinia

130 g kirjolohta
= noin 12 µg D-vitamiinia

100 g tuoreita kantarelleja
= noin 5,8 µg D-vitamiinia

- Kun päivittäinen tavoite on 20 mikrogrammaa, niin ruoasta se on vaikea saada, siksi D-vitamiinilisä on hyvä!

Proteiinia jokaisella aterialla

- Elimistön rakennusaine. Proteiinia tarvitaan mm. lihaksiston ja luuston uusiutumiseen. Proteiini ylläpitää lihasmassaa sekä elimistön toiminta- ja vastustuskykyä. Proteiini vaikuttaa myös D-vitamiinin aktivoitumiseen. Runsas liikunta ja ikääntyminen lisäävät proteiinin tarvetta.
- Proteiinin saantisuositus **yli 64 v, 1,2 – 1,4 g/paino kg**
- Hyviä proteiinien lähteitä ovat: kana, kala, liha ja kananmuna, maitotuotteet, kasviproteiinilähteet (esim. palkokasvit, soija ja tofu) ja niistä valmistetut elintarvikkeet, lisäksi täysjyvävilja, pähkinät ja siemenet.

Esimerkkejä proteiinin saannista

► YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 10–20 g proteiinia (kämmenen kokoinen annos)

130 g kirjolohta

60 g broilerisuikaleita

70 g nyhtökauraa/härkistä

1 prk rahkaa (1,8–2 dl)

► YHDESSÄ ANNOKSESSA on n. 5–10 g proteiinia

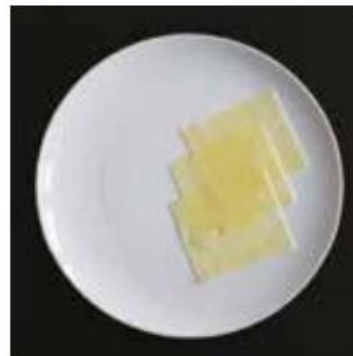
1,7 dl maitoa/piimää tai
1 prk jogurttia/viiliä

2 dl maitopohjaista
smoothieta

160 g maitopohjaista
puuroa

1 paksu tai 2–3 ohutta
siivua juustoa (20–30 g)

Paino (kg)	Proteiinin tarve (1,3 g/paino kg)
60	80
70	90
80	100
90	120

Luustoystävällinen ruokavalio

- Monipuolinen, terveellinen sekä monenvärisiä kasviksia, hedelmiä ja marjoja sisältävä ravinto.
- Proteiinia jokaisella aterialla (3 – 5 ruokailukertaa päivässä).
- Suosi vähäsuolaisia tuotteita.

Maa- ja metsätalousministeriö